

Yeni Normal Dönemde Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Algıları

Perceptions of Teacher Candidates on Distance Education in the New Normal Period

Zafer TANEL^{ID}, Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, zafer.tanel@deu.edu.tr

Kürşat ARSLAN^{ID}, Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, kursat.arslan@deu.edu.tr

---

Tanel, Z. ve Arslan, K. (2022). Yeni normal dönemde öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algıları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(Özel Sayı 1), 201-224.

Geliş tarihi: 22.11.2022

Kabul tarihi: 05.12.2022

Yayımlanma tarihi: 28.12.2022

Öz. Covid-19 döneminde tüm dünyada yüz yüze öğretimden acil uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu nedenle, eğitimin her düzeyindeki paydaşlar zorunlu olarak birçoğunun daha önce hiç deneyimlemediği ve hazır olmadığı bir sürece girmişlerdir. Bu süreçte yaşanan deneyimlerle oluşan algıları belirlemeye yönelik araştırmalarda, acil uzaktan eğitim sürecine yönelik paydaş algılarının genelde olumsuz yönde olduğu rapor edilmiştir. Pandeminin etkilerinin azalmasıyla birlikte yeni normal sürece geçilmiş ve üniversitelerde, her bölümde, belirlenen oranlarda özellikle temel zorunlu derslerde uzaktan eğitime devam edilirken diğer derslerde yüz yüze eğitime başlanmıştır. Dolayısıyla bu yeni düzenlemede paydaşların deneyimleri farklılaşmıştır. Bu paydaşlardan biri de öğretmen adaylarıdır. Bu nedenle bu araştırmada, ortak zorunlu ders olarak "Bilişim Teknolojileri" dersini uzaktan eğitim yoluyla alan öğretmen adaylarının bu süreçteki uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarını ortaya koymak için nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgubilim (fenomenoloji), araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın verileri öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin ürettikleri metaforlar ile elde edilmiştir. Bu amaçla veriler Google Form aracılığıyla çevrimiçi olarak oluşturulan bir anket yardımıyla toplanmıştır. Farklı bölümlerde öğrenim gören 221 öğretmen adayından elde edilen verilerden metafor yapısına uygun olmayan 57 veri çıkartıldıktan sonra 98'i kadın, 66'sı erkek olmak üzere toplam 164 öğretmen adayının görüşleri dikkate alınarak bulgular oluşturulmuştur. Verilerin analiz sürecinde temel olarak içerik analizi yöntemi kullanılarak metaforlara yönelik tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, katılımcıların uzaktan eğitime yönelik algılarının olumsuz yönde olduğu, kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha fazla olumsuz algıya sahip oldukları ve sözel içerikli bölümlerdeki öğretmen adaylarının algılarının uygulamalı içerikli bölümlerdeki adaylara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Metaforik algı, Öğretmen adayı, Yeni normal.

Abstract. During the Covid-19 period, the world has switched from face-to-face teaching to emergency remote teaching. Therefore, partners at all levels of education have necessarily entered a process that many of them have never experienced before and were not ready for. In the research to determine the partner perceptions formed by the experiences in this process, it has been reported that the partner perceptions towards the emergency remote teaching process are generally negative. With the reduction of the effects of the pandemic, the new normal process has been started and distance education has been continued in the basic compulsory courses at rates determined in each department in universities, while face-to-face education has started in other courses. Thus, the experiences of the partners differed in this new regulation. One of these partners is teacher candidates. Therefore, in this study, it is aimed to examine the metaphorical perceptions of the teacher candidates, who took the common compulsory course "Information Technologies" through distance education, about distance education in this process. Phenomenology, which is one of the qualitative research methods,

was determined as a research method in order to reveal the perceptions of teacher candidates towards distance education. The data of the study were obtained with the metaphors produced by the teacher candidates about distance education. For this purpose, data were collected with the help of a questionnaire created online via Google Form. After removing 57 data that was not suitable for the metaphor structure from the data obtained from 221 candidates, the findings were created by taking into account the opinions of a total of 164 teacher candidates, 98 of whom were female and 66 were male. In the analysis process of the data, themes and categories for metaphors were created by using the content analysis method. As a result of the research, it was determined that the perceptions of the participants towards distance education were negative, the female participants had more negative perceptions than the male participants, and the perceptions of the teacher candidates in the verbal content departments were more positive than the candidates in the applied content departments.

Keywords: Distance education, Metaphorical perception, Teacher candidate, New normal.

Extended Abstract

Introduction. Distance education is a learning and teaching model that has a planned and systematic approach which provides flexible and independent learning where teachers and learners can take place in different places and time in environments that learning content is presented by the different technologies which provide communication and interaction (Moore and Kearsley, 2011; Uşun, 2006). The aim of this education model is; to enable large masses to receive the necessary training independently of space and time, in cases where face-to-face education is not possible due to the limitations of traditional education-teaching processes (Alkan 1987; cited in Arat and Bakan, 2014; Elkatmış and Tanık 2022) and to enable them to direct their own education according to their individual learning characteristics (Arat and Bakan, 2014).

During the Covid-19 period, the world has switched from face-to-face teaching to emergency remote teaching. Emergency remote teaching is different from the distance education that has a planned program and all kinds of infrastructure. Because it is a solution method created by transferring existing face-to-face teaching programs and plans to online environment in the crisis like pandemic, diseases etc. situations and using technologies that will provide interaction and communication in the teaching process (Akkoyunlu, 2020; Bozkurt, 2020a; Hodges at all., 2020; Sezgin, 2021). Therefore, partners at all levels of education have necessarily entered a process that many of them have never experienced before and were not ready for. One of these partners is teacher candidates. In the researches to determine the perceptions of teacher candidates formed by the experiences in this process, it has been reported that the perceptions of teacher candidates towards the emergency distance education process are generally negative (Akıncı 2022; Bozdağ and Dinç, 2020; Kaleli Yılmaz and Sönmez, 2022; Öztürk, Kırıcı and Turan, 2021).

With the reduction of the effects of the pandemic, the new normal has been started and distance education has been continued in the basic compulsory courses at the determined rates in each department in universities, while face-to-face education has started in other courses. Thus, the experiences of the teacher candidates differed in this new regulation. Therefore, in this study, it is aimed to examine the metaphorical perceptions of the teacher candidates, who took the common compulsory course "Information Technologies" through distance education, about distance education in this process.

Method. Phenomenology, which is one of the qualitative research methods, was determined as a research method in order to reveal the perceptions of teacher candidates towards distance education. The data of the study were obtained with the metaphors produced by the teacher candidates about distance education. For this purpose, data were collected with the help of a questionnaire created online via Google Form. After removing 57 data that was not suitable for the metaphor structure from the data obtained from 221 candidates, the findings were created by taking into account the opinions of a total of 164 teacher candidates, 98 of whom were female and 66 were male. In the analysis process of the data, themes and categories for metaphors were created by using the content analysis method.

Results. It was determined that a total of 40 positive metaphors and 124 negative metaphors were produced within the framework of prospective teachers' metaphors and their explanations. As a result of content analysis; a total of 13 themes emerged under five categories for positive metaphors and 13 themes emerged under three categories for negative metaphors .

Based on the proportional evaluation, 27.3% of men and 22.5% of women produced positive metaphors and 72.7% of men and 77.6% of women produced negative metaphors about distance education.

The rates in the distribution of positive metaphors in departments, derived from proportion of the number of metaphors produced from the department with the department participation, were found as respectively; Turkish Education (32.3%), Social Studies Education (29.2%), Guidance and Psychological Counseling (26.5%), Art Education (24%), Computer and Instructional Technologies Education (22.2%), Science Education (16.7%) and Physics Education (0.0%). The rates of negative metaphors were found inverse these.

Discussion and Conclusion. Based on the findings of the research, the participants in the study group had negative perceptions of distance education in the new normal process. This result is in accordance with the related literature carried out by Sonsel and Ömür (2021), Bozdağ and Dinç (2020), Öztürk, Kırıcı and Turan (2021), Süzük and Akıncı (2022) and Kaleli Yılmaz and Sönmez (2022). Candidates stated that distance education provides the opportunity to repeat what has been learned whenever and wherever they want, and to restudy as much as they want according to their individual learning situations. And thus they stated that this supported their learning and made it permanent. From this point of view, it can be said that pre-service teachers have positive perceptions in terms of supporting what has been learned rather than learning with this method.

In the study, it was concluded that female teacher candidates' metaphorical perceptions towards distance education were more negative than male teacher candidates. When the studies investigating participant perceptions towards distance education are examined, it can be seen that male participants have more positive perceptions towards distance education than female participants (Akpolat 2021; Alan, Biçer and Can, 2020; Başar, Arslan, Günsel and Akpınar; 2019; Buluk and Eşitti 2020). Therefore, the results of the present study are in agreement with these studies.

According to the findings of Alakoç (2002)'s study, it was stated that verbal courses are more appropriate to be given by distance education compared to applied courses. The result of the ranking made according to the perception level ratios of the departments that emerged in this study supports this view. According to the ranking, it was seen that the departments that developed positive metaphors with the highest rate were the verbal-weighted departments, while the departments with the lowest rate were the applied departments, which included activities such as laboratory (physics, science, computer) practice and workshop/workshop (painting) work.

Giriş

Uzaktan eğitim öğreten ve öğrenenlerin öğrenme içeriğinin sunulduğu ortamlarda farklı mekan ve zaman dilimlerinde yer alabildiği, esnek ve bağımsız öğrenmeyi sağlayan, içeriğin basılı, elektronik ve çevrimiçi şeklinde sunulmasını ve öğrenen-öğreten arasındaki iletişim ve etkileşimi sağlayan çeşitli teknolojik araçlarla gerçekleştirilen planlı ve sistematik bir şekilde yürütülen öğrenme ve öğretim modelidir (Moore ve Kearsley, 2011; Uşun, 2006). Bu model, gerek resmi öğrenme kurumlarını takip etme şansı olmayan (Topkaya, Benli ve Cerev, 2021) gerekse yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirme çabasında olan öğrenenlerin kendi istekleriyle katıldığı (Bozkurt, 2020a) bir eğitim modelidir. Bu eğitim modelinin amacı, geleneksel eğitim-öğretim süreçlerinin sınırlılıklarından kaynaklanan ve bu nedenle yüz yüze eğitimin mümkün olmadığı durumlarda, büyük kitlelerin gerekli eğitimleri mekân ve zamandan bağımsız bir şekilde almalarına (Alkan 1987; akt. Arat ve Bakan, 2014; Elkatmış ve Tanık 2022) ve bireysel öğrenme özelliklerine göre kendi eğitimlerini yönlendirmelerine olanak sağlamaktır (Arat ve Bakan, 2014).

Ne var ki 2019 yılında tüm dünyada baş gösteren Covid-19 salgınıyla birlikte bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de tüm eğitim-öğretim düzey ve süreçlerinde yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu noktada Yükseköğretim Kurulu (YÖK) da 13 Mart 2020 tarihinde yükseköğretimde eğitime ara verilmesi kararının ardından eğitim ve öğretim faaliyetlerinin mümkün olduğunca kesintisiz yürütülebilmesi için bir model planlaması yapmıştır. Yapılan bu planlama sonucunda, uzaktan öğretim usul ve esaslarında mevzuat değişikliğine gidilerek üniversitelere tüm alanların teorik ders içeriklerinin öğretiminde 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan öğretim yapma yetkisi verilmiştir (YÖK, 2020a). Ortaya çıkan bu durumla birlikte uzaktan eğitim öğrenen ve öğretenler için bir seçenek olmaktan çıkıp zorunlu hale gelmiştir.

Dünyada ve ülkemizde alınan bu kararlarla yürütülen uzaktan eğitim süreci alan yazında “acil uzaktan eğitim” adı altında tanımlanmıştır (Hodges, Moore, Lockee, Trust ve Bond, 2020). Acil uzaktan eğitim, planlı programlı ve her türlü altyapısı hazırlanmış uzaktan eğitimden farklı olarak, salgın, doğal hastalık vb. kriz durumlarında mevcut yüz yüze öğretim program ve planlarının çevrimiçi ortama aktarılması ve öğretim sürecinde etkileşim ve iletişimi sağlayacak teknolojilerin kullanılmasıyla oluşturulmuş bir çözüm yoludur (Akkoyunlu, 2020; Bozkurt, 2020a; Hodges vd., 2020; Sezgin, 2021). Bu çözümdeki temel amaç yeni bir öğretim modeli ortaya koymaktan çok, acil durumlarda eğitim-öğretim süreçlerinin ayakta kalabilmesini sağlamaktır (Bozkurt, 2020a; Hodges vd., 2020).

Pandemi kapanma dönemlerinde eğitim-öğretim süreçlerinin en az zararlı sektöre uğraması adına uygulamaya konan çözüm yolu, her ne kadar bu anlamda etkili olsa da gerekli altyapı ve donanım ihtiyaçları, erişim ve teknoloji kullanım eksiklikleri, öğrenen-öğreten iletişimi ve etkileşimindeki kısıtlılıklar gibi sorunlarla öğrenci ve öğretmenler açısından bir takım problemlere neden olmuştur (Hebebcı, Bertiz ve Alan, 2020; Sağlamel ve Erbay Çetinkaya, 2022). Ayrıca toplumsal izolasyon ve evde kalma durumlarına uyum sağlayamama gibi problemlerinde eklenmesiyle, öğretmen ve öğrencilerin psikolojik anlamda negatif etkilenmesine neden olmuştur (Çakır ve Er, 2022; Demirbilek, 2021; Demirkaynak, Kaba ve Ürey, 2022; Kaleli Yılmaz ve Sönmez, 2022; Morgan, 2020; Topalsan Kınık ve Demir, 2022). Aynı zamanda acil uzaktan eğitim sürecinde öğretme ve öğrenme bağlamına hızla uyum sağlama ihtiyacı, öğretmen eğitimi veren kurumların, bu kurumlarda görev alan eğitimcilerin, aday ve uygulayıcı durumdaki öğretmenlerin zorluklarla ve fırsatlarla nasıl yüzleştiklerini ve deneyimlediklerini ortaya çıkarmıştır (Yıldız, 2021). Bu süreçte

yaşanan deneyimlerin öğretmen ve öğrencilerde doğurduğu algılar, önyargılar ve tutumlar uzaktan eğitim sürecini etkilemektedir (Telli ve Altun, 2020). Bu nedenle yurt içinde ve dışında alan yazında acil uzaktan eğitim sürecinde yer alan eğitim-öğretim paydaşlarının algılarını, görüşlerini, tutumlarını vb. belirlemeye yönelik pek çok çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmalarda algılar genellikle paydaşların uzaktan eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarla belirlenmeye çalışılmıştır.

İnsanların içinde buldukları durum ve olayları nasıl gördüklerini farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olan metaforlar (Cerit, 2008), kişisel inançları, duyguları ve algıları herhangi bir şeyden etkilenmeden doğrudan yansıttıkları için eğitim-öğretim paydaşlarının bakış açılarından öğretme ve öğrenmeye ilişkin bilgi edinmede geçerli bir kaynak sağlamaktadır (Cantürk ve Cantürk, 2021; Saban, 2006; Schmitt, 2005). Deacon (2000) bu yolla katılımcılardan oldukça değerli, şaşırtıcı bilgiler ve alıntılar elde edilebildiğini ifade etmiştir.

Bu süreçte öğretmen adaylarının uzaktan eğitimde yüzleştikleri durumlarla ilgili algılarını belirlemeye yönelik metafor çalışmaları incelendiğinde; Bozdağ ve Dinç (2020)'in 50 beden eğitimi öğretmen adayı ile gerçekleştirdikleri çalışmada, kategorileri oluşturan metaforların öğretmen adaylarının yazdıkları gerekçelere dayanarak çoğunun olumsuz ifadelerden oluştuğu belirtilmiştir. Atik (2020), 34 fen bilgisi öğretmen adayı ile gerçekleştirdiği çalışmasında, adayların, "iletişim" ve "duyuşsal" olarak belirlenen temalarda oluşturdukları olumsuz metaforlar daha fazlayken "eğitim" ve "erişilebilirlik" temalarında uzaktan eğitime yönelik daha olumlu metaforlar oluşturduklarını belirtmiştir. Öztürk, Kırıcı ve Turan (2021), 201 öğretmen adayıyla gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda adayların uzaktan eğitime ilişkin metaforlarının büyük bir bölümünün olumsuz olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayyıldız ve Yılmaz (2021)'in çalışmaları sonucunda, 865 öğretmen adayından edindikleri verilerden 7 farklı kategori ve toplam 153 farklı metafor saptanmış olup en fazla metafor "faydalı bir unsur" kategorisi altında belirlenmiştir. Çalışmada en az metaforun da "sosyal çevre" kategorisinde yer aldığı vurgulanmıştır. Kan ve Özmen (2021), 402 öğretmen adayı ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, katılımcıların 178 metafor geliştirdiklerini ve bu metaforların altı olumlu dört olumsuz kategoride toplandığını belirtmişlerdir. Süzük ve Akıncı (2022)'nin, 129 öğretmen adayının katıldığı araştırmaları sonucunda, adaylar tarafından çevrimiçi eğitime yönelik 100 tane olumsuz, 29 tane olumlu metafor üretildiği ortaya konmuştur. Kaleli Yılmaz ve Sönmez (2022), 31 katılımcı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında, çizim ve açıklamalardan yola çıkarak katılımcıların pandemi sürecindeki uzaktan eğitime yönelik negatif algılarını yansıtan metaforlar ürettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Pandemi sürecindeki öğretmen adaylarının acil uzaktan eğitime yönelik algılarını belirlemeye yönelik yapılan bu metafor çalışmaları özetle öğretmen adaylarının genelde acil uzaktan eğitime karşı olumsuz algı içinde olduklarını göstermektedir. Özellikle iletişim ve sosyal etkileşim boyutunda bu olumsuzluğun daha fazla olduğu söylenebilir.

Pandemi sürecindeki tam kapanma dönemleri hastalığın etkisini kaybetmesiyle giderek azalmış ve ülkemizde 15 Haziran 2020 de yeni normal dönem sürecine geçilmiştir. Bu süreçle birlikte normal akademik takvime dönen üniversitelerde, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı başlangıcından itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK) nun bildiriyle, gerekli tedbirlerin dikkate alınması kaydıyla, harmanlanmış ve tersyüz öğrenme vb. uygulamalarla desteklenen yüz yüze eğitim-öğretim süreci başlatılmış ve mevcut programlardaki öğrencilerin alması gereken toplam ders sayısının veya AKTS kredilerinin %40 kadarının uzaktan eğitimle verilmesi kararı alınmıştır (YÖK, 2020b). Alınan bu kararlar doğrultusunda araştırmanın yürütüldüğü fakültede ortak zorunlu derslerden biri olan "Bilişim Teknolojileri" dersinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesine ilgili kurullar tarafından karar verilmiş ve fakültenin bağlı olduğu üniversite senatosunca onaylanmıştır. Dolayısıyla yeni normal dönemde öğrenciler temel bölüm derslerinin genelinde yüz yüze eğitim alırken özellikle ortak zorunlu dersler kapsamında uzaktan eğitim sürecine devam etmişlerdir. Pandemi döneminin aşırı ağır koşullarının ortadan kalkmasıyla başlayan bu yeni dönemdeki ders deneyimleri de adaylar için farklı bir başlangıç

oluşturmuştur. Yüz yüze uygulanan derslerde alınan tedbirler, yüz yüze alınan derslerin yine asenkron olarak uzaktan eğitimle desteklenmesi ve senkron olarak yürütülme kararı alınan uzaktan eğitimle verilen dersler gibi farklı deneyimler buna örnek olarak sıralanabilir. Bu durumda, yeni normal deneyimleyen öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algıları nasıldır sorusunun araştırılmasının önemi ortaya çıkmıştır. Bu döneme ilişkin alan yazın incelendiğinde, Sonsel ve Ömür (2021), 80 müzik öğretmeni adayının uzaktan eğitime yönelik ürettikleri metaforların yaklaşık 16 aydır devam eden Covid-19 pandemisi nedeniyle pandemi sonrasında da oldukça olumsuz bir görünüm sergilediğini belirtmişlerdir. Pandemi sonrası dönemde bu amaçla gerçekleştirilen çalışma azlığı ve yukarıda değinilen noktalar dikkate alınarak bu çalışmada, “Bilişim Teknolojileri” dersini uzaktan eğitim yoluyla alan öğretmen adaylarının süreçte uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarının detaylıca incelenmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak çalışmada, öğretmen adaylarının metaforik algılarının cinsiyet ve bölüm parametrelerine bağlı olarak ne şekilde değiştiğinin de belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim hakkında genel metaforik algıları nedir?
2. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri bakımından metaforik algılarında dağılım nasıldır?
3. Öğretmen adaylarının bölümleri bakımından metaforik algılarında dağılım nasıldır?

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Nitel araştırmalar, başta görüşme ve gözlem olmak üzere farklı nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, araştırılan konunun kendi doğal ortamında konuyu yaşayan ve deneyimleyen bireylerden toplandığı, olayların gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulduğu, verilerin sayısal değil sözel bağlamda incelendiği, çoğunlukla uzun soluklu ve derinlemesine veri analizleri içeren araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) araştırmaları, bireylerin bir olguya yönelik yaşantısına ilişkin deneyimleri, algıları ve bu algılara yükledikleri anlamları doğrudan bireylerin kendi cümleleriyle belirlemeyi amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle çalışmada öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarını ortaya koymak için nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgubilim (fenomenoloji) araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

“Bilişim Teknolojileri” dersini uzaktan eğitim yoluyla alma ölçütüne göre öğretmen adaylarının seçilmesi nedeniyle çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Canbazoğlu Bilici, 2019: 71). Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubuna, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören ve belirtilen derse kayıtlı 129’u kadın 92’si erkek olmak üzere toplam 221 öğretmen adayı katılmıştır. Ancak katılımcılardan 57’si belirtilen şekilde metafor oluşturmadığından oluşturdukları ifadeler “geçersiz” sayılarak analizden çıkarılmıştır. Son durumda 98’i kadın, 66’sı erkek olmak üzere toplam 164 öğretmen adayının görüşleri dikkate alınarak bulgular oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Schmitt (2005), nitel araştırmalarda elde edilen bilgilerin belirsiz ve karmaşık yapasını dikkate alarak, olguyu bir örnek ve açıklamalar ile daha anlaşılabilir bir yapıya dönüştürmek için metaforlardan yararlanılabileceğini belirtmiştir. Bu nedenle çalışmanın verileri öğretmen adaylarının

uzaktan eğitime ilişkin ürettikleri metaforlar ile elde edilmiştir. Bu amaçla çalışmada veriler Google Form aracılığıyla çevrimiçi olarak oluşturulan bir anket yardımıyla toplanmıştır.

Anket, giriş ve açıklama bölümüyle birlikte üç bölümden oluşmaktadır. Buna göre ilk bölüm çalışma hakkında bilgileri, eğer isterlerse çalışmadan bir gerekçe göstermeden ayrılacakları ya da anketi tamamlasalar bile çalışmadan mail yoluyla çekilebilecekleri gibi bilgiler içermektedir. Ayrıca ilk bölümde katılımcılara metafor konusunda bir örnek gösterilmiş, bir metaforun nasıl oluşturulacağı ve “çünkü” ile devam eden bölümün nasıl detaylandırılacağı açıklanmıştır. Anketin ikinci bölümünde, katılımcıların cinsiyetlerinin ve bölümlerinin sorgulandığı iki sorudan oluşan kişisel bilgiler bölümü yer almıştır. Anketin son bölümünde ise metaforik algıları belirlemeye yönelik iki soru sorulmuştur. Saban (2009), metaforların veri toplama sürecinde kullanılması durumunda “gibi” ve “çünkü” ifadelerinin kullanılması gerektiğini, “gibi” ifadesinin araştırılan konu hakkında öğrencilerin oluşturduğu metafor ile bu metaforun kaynağı arasındaki ilişkiyi belirlediğini ve “çünkü” ifadesi ile bu metaforun neden seçildiğinin açıklandığını veya gerekçelendirildiğini belirtmiştir. Bu bağlamda çalışmada, pandemi sürecinde öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin algılarını metaforik olarak ortaya koymaları için “Uzaktan eğitim ..... gibidir”, “Çünkü:.....” şeklinde iki soru sorulmuş ve ilgili formda belirtilen boşluğa yanıtlarını yazmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında geliştirilen anket formu katılımcılara uygulanmadan önce Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'nun onayına sunulmuş ve 87347630/42104268/2247 sayılı kararı ile gerekli izinler alındıktan sonra gönüllü katılım onam formuyla birlikte anket uygulamaya konulmuştur. Veri toplama sürecinde katılımcılara anket katılım bağlantısı paylaşılmadan önce yine sözlü olarak çalışma hakkında bilgi verilmiş ve metaforun ne olduğu, nasıl üretildiği ve katılımcılardan ne beklendiği örneklerle açıklanmıştır.

Verilerin analiz sürecinde temel olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bununla birlikte veriler, metafor analizine özgü olarak Saban (2009) tarafından belirlenen aşamalar dikkate alınarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu aşamalar, kodlama ve ayıklama, örnek metafor imgesi derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, yorumlama olmak üzere beş başlık altında yer almaktadır. Veriler bu beş başlıkta incelenmiş sırasıyla kodlama, kategori oluşturma ve yorumlama adımları takip edilmiştir. Metaforlar “gibi” ifadesinin geçtiği cümlelerden belirlenirken, kategoriler açıklama cümlelerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu nedenle belirlenen bazı katılımcı metaforları aynı olsa da açıklama cümlelerindeki anlamları nedeniyle farklı kategorilerde yer almıştır. Gerçekleştirilen bu nitel analizle birlikte bulguların raporlanmasında frekans ve yüzde gibi tanımlayıcı istatistiklerden de yararlanılmıştır. Analiz aşamasında, araştırmacılar tarafından metafor formatında oluşturulmadığına karar verilen toplam 57 içerik kodlama sürecine dahil edilmemiştir. Bulgular raporlanırken katılımcılar, “K-Ö11” şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlamada ilk karakter katılımcının cinsiyetini rakam ise analizdeki sıra numarasını belirtmektedir. Kodlama sürecinde işlemlerin daha hızlı ve etkili yürütülebilmesi için Atlas.Ti nitel veri analiz programı kullanılmıştır.

Çalışmanın Geçerlik ve Güvenirlik Uygulamaları

Çalışmada geçerliliği ve güvenilirliği sağlama adımı araştırmacılar tarafından alan yazında belirtilen yöntemlerden birkaçı tercih edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından belirtildiği şekilde, “Nitel araştırmada geçerlik, araştırma bulgularının doğruluğu; güvenilirlik ise tekrarlanabilirlik esasına dayanır” (s.255). Geçerlik ve güvenilirlikle birlikte nitel çalışmalarda araştırma sonuçlarının

inandırıcılığının artırılması da önemlidir. Buna göre, Yıldırım ve Şimşek (2011) araştırmacının ilgili alandaki deneyimini çalışmanın inandırıcılığı açısından bir delil olarak sunulabileceğini belirtmiştir. Bu çerçevede araştırmacılar, bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında uzman eğitici konumunda olup, uzaktan eğitim alanında farklı çalışmalar ve projelerde yer almışlardır. Çalışmada geçerliliği sağlamak için birkaç yöntem kullanılmıştır. Bunlardan ilkinde veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmış ve geliştirilen kodlar ve bunların anlamları arasındaki ilişki sürekli kontrol edilerek anlam ve tanım arasındaki kayma önlenmeye çalışılmıştır (Creswell, 2009). Geçerlilik için benimsenen bir diğer yöntem ise, geliştirilen görüşme sorularının konu alanında uzman kişilere sorulup görüş alınmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada uzaktan eğitim alanında uzman iki isimden görüşme formunu kontrol etmeleri ve dönüt vermeleri istenmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanmasında ise dış denetleyici olarak eğitim bilimleri alanında bir uzman öğretim üyesine araştırmacılarca oluşturulmuş kategori ve temalar verilmiş ve yapılan eşleştirmenin uzman tarafından da değerlendirilmesi sağlanmıştır. Uyuşma yüzdesi, görüş birliği sağlanan eşleşme sayısı ile toplam eşleşme sayısı arasındaki oranın 100 ile çarpılmasıyla hesaplanıp (Miles ve Huberman, 1994) %91 bulunmuştur. Araştırmacı ve uzman görüş birliği yüzdesi nitel araştırmalarda %90 üzerinde ise çalışma güvenilir kabul edilmektedir (Saban, 2009). Buna göre elde edilen uyum yüzdesi araştırmanın güvenilirliğini sağlandığını ortaya koymaktadır.

Bulgular

Analizler sonucu elde edilen bulgular ortaya konurken katılımcı metaforları öncelikle olumlu ve olumsuz olarak ele alınmış, devamında kodlar kategori ve alt temalara ayrılarak sunulmuştur.

Bulguların raporlanmasından önce okuyucuların çalışmaya katılan öğrenciler hakkında genel bilgiler edinebilmesi ve öğrencilerin doğrudan alıntılarını yorumlayabilmesi için demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Katılımcıların demografik verileri

Cinsiyet	n	%
Kadın	98	59,76
Erkek	66	40,24
Bölüm		
Fen Bilgisi Eğitimi	36	21,95
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	34	20,73
Türkçe Eğitimi	31	18,90
Resim-iş Eğitimi	25	15,24
Sosyal Bilgiler Eğitimi	24	14,63
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	9	5,49
Fizik Eğitimi	5	3,05

Tablo 1’e göre, katılımcıların %59,76’sı kadın ve %40,24’ü erkek adaylardan oluşmuştur. Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre dağılımları ve toplam katılımcı sayısına göre oranları; Fen Bilgisi Eğitimi için %21,95, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık için %20,73, Türkçe Eğitimi için %18,90, Resim-iş Eğitimi için %15,24, Sosyal Bilgiler Eğitimi için, %14,63, Bilgisayar ve

Öğretim Teknolojileri için %5,49 ve Fizik Eğitimi için %3,05 şeklindedir. Katılımın özellikle bölüm kontenjanlarına bağlı olarak Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) ve Fizik Eğitimi bölümleri için diğer gruplara kıyasla daha az düzeyde kaldığı belirlenmiştir.

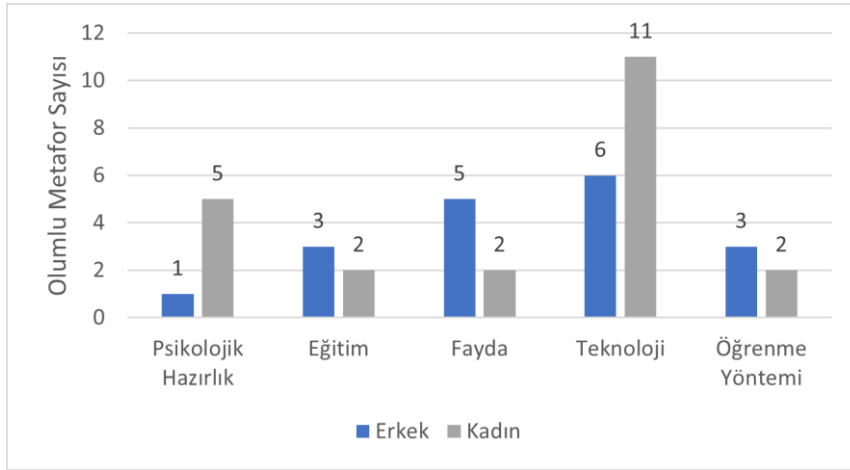
Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim hakkındaki olumlu metaforik algıları nasıldır?

Öğretmen adaylarının metaforları ve bunlara ilişkin açıklamaları çerçevesinde toplam 40 adet olumlu metafor üretildiği belirlenmiştir (Tablo 2). Psikolojik hazırlık (n=6) kategorisi altında “İlgi ve motivasyon”, “Dikkat” ve “Kendini geliştirme” temaları; Eğitim (n=5) kategorisi altında “Gelecek” ve “Sürdürülebilirlik”; Fayda (n=7) kategorisi altında “Destekleyici” ve “Zaman ve mekandan bağımsızlık” temaları; Teknoloji (n=17) kategorisi altında “Esneklik”, “Bilgiye Erişim” ve “Potansiyel” temaları; ve Öğrenme Yöntemi (n=5) kategorisi altında “Kalıcı”, “Yaşam boyu öğrenme” ve “Kişiyeye özel” temaları belirlenmiştir.

Tablo 2.

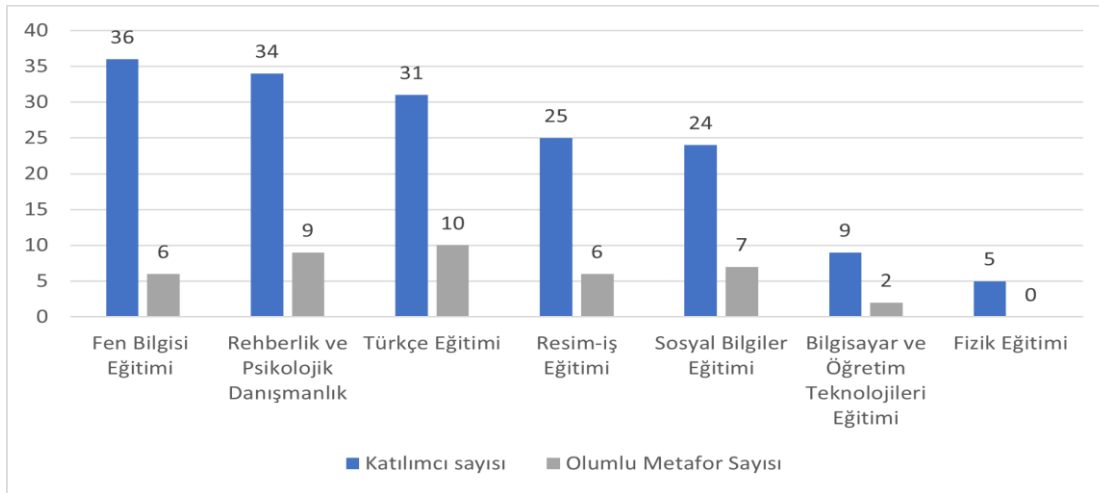
Uzaktan eğitime ilişkin olumlu metaforlara bağlı kategori ve temalar. (Kalın yazılı metaforlar erkek katılımcıları temsil etmektedir.)

Kategori	Tema	n	%	Metafor
Psikolojik hazırlık	İlgi ve motivasyon	2	15	Zeka oyunu, hobi
	Dikkat	2		Uçurtma (2)
	Kendini geliştirme	2		Test, içi boş bir defter
Eğitim	Gelecek	2	12,5	Yeni bir yol, ısınlanma
	Sürdürülebilirlik	3		Kurtarıcı , kalem, okul
Fayda	Destekleyici	3	17,5	Yara bandı , yangın merdiveni, ilaç
	Zaman ve mekandan bağımsızlık	4		Nimet, dünyayı saran ağ, destekleyici (2)
Teknoloji	Esneklik	4	42,5	Verimli (2), sağlık, karmaşık yol,
	Bilgiye Erişim	8		Tekrar (2), bilgi ağı , ses, kütüphane (2) , iki kollu terazi, bal
	Potansiyel	5		Nehir, Google Earth, cam, brokoli, bonus
Öğrenme Yöntemi	Kalıcı	2	12,5	Tekrar(2)
	Yaşam boyu öğrenme	2		Hayat , hayat
	Kişiyeye özel	1		Altın
Toplam:		40	100	Erkek: 18 Kadın: 22

Şekil 1. Cinsiyete göre kategorilerde olumlu metaforların dağılım grafiği

Tablo 2’de belirtilen kalın ifadeli metaforlar erkek katılımcılar tarafından, diğerleri ise kadın katılımcılar tarafından üretilen metaforlardır. Buna göre, olumlu metaforlar bölümünde erkeklerin (n=18) kadınlardan (n=22) sayıca daha az metafor oluşturdukları görülmüştür. Ancak oransal değerlendirme yapıldığında erkeklerin %27,3’ü, kadınların %22,5’i uzaktan eğitime ilişkin olumlu metafor üretmiştir. Şekil 1’de görülen grafik değerlerine göre, psikolojik hazırlık ve teknoloji kategorilerinde kadın katılımcıların erkeklerden daha fazla, eğitim, fayda ve öğrenme yöntemi kategorilerinde ise erkek katılımcıların kadınlardan daha fazla olumlu metafor oluşturduğu görülmüştür.

Şekil 2. Bölümlere göre olumlu metafor dağılım grafiği

Olumlu metaforlar bölümler bazında incelendiğinde metaforların dağılımı Şekil 2’deki gibi oluşmuştur. Oluşturulan grafiğin daha anlaşılır olabilmesi için öncelikle bölüm bazında katılımcı sayıları ve devamında olumlu metafor sayıları verilmiştir. Buna göre, sayısal olarak en çok olumlu metaforun Türkçe Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarından geldiği görülürken, Fizik Eğitimi Bölümü katılımcılarından hiçbir olumlu metafor ortaya çıkmamıştır. Olumlu metaforların bölümlere göre dağılımı bölüm katılım mevcudu ve bölümden üretilen metafor sayısı baz alındığında, oransal olarak; sırasıyla Türkçe Eğitimi (%32,3), Sosyal Bilgiler Eğitimi (%29,2), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (%26,5), Resim-iş Eğitimi (%24), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (%22,2), Fen Bilgisi Eğitimi

(%16,7) ve Fizik Eğitimi (%0,0) şeklinde hesaplanmıştır. Buna göre sayısal değerlerden ve oransal hesaplardan çıkan bulgular aynı sonucu ortaya koymuştur.

Olumlu metaforların analiziyle oluşan kategorilerdeki örnek ifadelere aşağıda kategori başlıkları altında yer verilmiştir.

Psikolojik Hazırlık

Analizlerde ortaya çıkan ilk kategoridir ve bu kategori altında toplam üç tema yer almıştır: “İlgi ve motivasyon”, “Dikkat”, “Kendini Geliştirme”. Öğrenciler uzaktan eğitim uygulamalarından ve derslerden yararlanabilmek için öncelikle bunlara odaklanmak, dikkati vermek ve ön hazırlık yapmak gerektiğini belirtmişlerdir. Bu kategoride ortaya çıkan metaforların hemen hepsi kadın öğrenciler tarafından üretilmiştir. Örneğin bir öğrenci, “Uzaktan eğitim zeka oyunu gibidir. Çünkü, odaklanmadığımız zaman başarılı olamayız ve bir şey anlayamayız” (K-Ö197) şeklinde ifade etmiş ve uzaktan eğitim sürecini bir zeka oyununa benzetmiştir. Ayrıca, iki öğrenci uzaktan eğitim sürecini uçurtma metaforu ile tanımlamış ve “Uçurtmanın ipini elinize dolayıp kavradıktan sonra uçurtmayı uçurmak gayet eğlenceli ve verimli olsa da uçurtmanın ipini bir kez elinizden kaçırdığınız zaman bir daha toparlamak çok güç olacaktır” (K-Ö130) şeklinde açıklamıştır. Buna ek olarak, iki öğrenci uzaktan eğitim sürecinin bilinen yöntemlerden farklı olduğunu ve hazırlıklı olunması gerektiğini test metaforu ve “Alışık olduğunuz, size verilmiş eğitim sisteminden farklı bir yapıdır. Öğrenci kendini geliştirmek, hazırlamak zorundadır” (K-Ö65) açıklamasıyla ortaya koymuştur.

Eğitim

Bu kategori altında toplam iki tema yer almıştır: “Gelecek” ve “Sürdürülebilirlik”. Katılımcılar açısından uzaktan eğitimin, eğitimin geleceği olarak algılandığı görülmüştür. Bir katılımcı bu durumu “yeni bir yol” metaforu ile tanımlamıştır. Bu metaforu ise şu şekilde açıklamıştır: “Çünkü sadece okulda sıralara oturup öğrenci ve öğretmenin göz teması kurup yakından anlatılan bir eğitim sürecinden öte, okullara gitmeden de bilgi aktarımı yapılan pandemi koşullarından dolayı günümüz çağının ve belki de gelecekte daha fazla yer edinecek bir yöntemin içine giriyoruz ve anlatılan bilgilerin, derslerin kaydedilmesi de tekrar etmeye yardımcı olmaktadır” (E-Ö29).

Eğitim kategorisinde ortaya çıkan bir diğer bulgu eğitimin sürdürülebilirliği olmuştur. Bir katılımcı “evde kalmamıza rağmen eğitime devam edebildik” (E-Ö199) açıklamasıyla, uzaktan eğitimin kendisi için anlamını uzaktan da olsa eğitime devam etmesine imkan veren, eğitimlerini sürdürebilmelerini sağlayan bir kurtarıcı olarak gördüğü düşünülmektedir. Burada, uzaktan eğitimin bir yöntem gibi algılanmadığı daha çok bu tür durumlar için kullanılabilecek bir araç gibi görüldüğü söylenebilir.

Fayda

Bu kategori altında “Destekleyici” ve “Zamandan ve mekândan bağımsızlık” olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Buna göre, bir katılımcı “yara bandı” metaforunu “Pandeminin açtığı yaraları yüz yüze eğitim kadar olmasa da elinden geldiğince kapatmaya çalışıyor” (E-Ö58) cümleleriyle açıklamış ve uzaktan eğitimin sadece eğitim açısından değil farklı şekillerde de desteklediğini ifade etmiştir. Benzer şekilde yine başka bir katılımcı uzaktan eğitimi “yangın merdiveni” olarak tanımlamış ve “Eğer olmasaydı bu yangından bir kaçışımız olmayacaktı” şeklinde ifade ederek yine sadece eğitim için değil hayatın her alanı için bir destekleyici olarak gördüğü düşünülmüştür.

Zaman ve mekandan bağımsız olma teması, uzaktan eğitim konusunda fayda açısından şaşırtıcı bir çıktı değildir. Ancak temada ortaya çıkan her kodun sadece erkek katılımcılar tarafından ortaya konması ilginç bir bulgu olabilir. Bu tema için “Nimet, Dünyayı saran ağ, Destekleyici” metaforları oluşturulmuş, bir katılımcı “nimet” metaforunu “Okula gidip gelme vakitlerini kişiye kazandırır. Aynı şekilde öğrenci ile iletişim yüz yüze olmadığından ders daha yoğun işlenebilir konular hızlı bitirilir ve zaman baskısı yok” (E-Ö210) cümlesiyle açıklamıştır. Bir diğer öğrenci ise “Dünyayı saran ağ” metaforunu “bir konuma bağlı kalmadan öğretime devam edebilmektir” (E-Ö192) şeklinde tanımlamıştır.

Teknoloji

Uzaktan eğitimin olumlu yönü bakımından tüm kategoriler arasında en baskın, en çok metafor oluşturulan kategori teknoloji kategorisidir. Bu kategori altında oluşan temalarda erkek ve kadın katılımcıların benzer yoğunlukta oldukları görülmüştür. Bu kategori altında “Esneklik”, “Bilgiye erişim” ve “Potansiyel” olmak üzere üç tema oluşmuştur. Örneğin, “Esneklik” temasına giren metafor üreten bir katılımcı “verimli” metaforunu, “Okulda tekrar dinleyemiyoruz ama videoları telefon ya da bilgisayar ile tekrar ve tekrar dinleyebiliyoruz ve okul düzenindense kendi düzenimi kurmak daha verimli geldi” (K-Ö38) cümleleriyle açıklamış, uzaktan eğitimin teknolojik yönden sağladığı fayda ile birlikte kendi kişisel öğrenme düzenine daha uygun olduğunu belirtmiştir.

“Bilgiye erişim” temasında öğrenciler, uzaktan eğitimi bilgiye erişim sağlayan teknolojik bir araç gibi görmüşlerdir. “Kütüphane” metaforuna “ders öğretmenlerinin paylaştıklarıyla ve internet sayesinde istediğimiz her bilgiye rahatça ulaşabiliriz” (K-Ö165) ve “Ders saatlerinin dışında daha istekli olduğumuz zaman derslerin tekrarlarını izleme ve her şeye ulaşma şansımız var” (E-Ö132) anlamları yüklemiştir.

“Potansiyel” teknoloji kategorisinde oluşturulan bir diğer temadır. Bu tema altında katılımcılar uzaktan eğitimin bir potansiyeli olduğunu ancak bunun için gerekli bazı adımların atılması gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin, bir katılımcı “uzaktan eğitim nehir gibidir. Çünkü nehrin önünü kapatırsanız ve gerekli işlemleri yaparsanız bir baraj elde edersiniz bununla birlikte elektrik ve içilecek su kazancınız olur. Uzaktan eğitime gerekli işlemler yapılmadıkça akıp giden bir su gibi yol alacaktır ve insanlığa pek de yararı olmayacaktır” (E-Ö114). Yine bir katılımcı “Google Earth” metaforu ile “Google Earth sayesinde olduğum yerden başka diyarları görebiliyorum. Uzaktan eğitim sayesinde sadece gerekli bağlantıları kullanarak dersi işleme potansiyelim var” (E-Ö193) şeklinde uzaktan eğitimle yapılabilecekler konusunda bir potansiyel ortaya koymuştur.

Öğrenme Yöntemi

Öğrenme yöntemi olumlu olarak katılımcıların metaforlarından oluşturulan son kategoridir. Bu kategori uzaktan eğitimin öğrenme yöntemi açısından kendilerine sunduğu fırsatları ortaya koymaktadır. Buna göre, “Kalıcılık”, “Yaşam boyu öğrenme”, “Kişiye özel” temaları oluşturulmuştur. Bir katılımcı “tekrar” metaforu ile uzaktan eğitimin öğrenmede kalıcılığı artırdığını “uzaktan eğitimde, kaçırdığımız veya konusunu anlamadığımız dersleri ders kayıtlarından tekrar izleyebilmek gibi imkanımızın olması yüz yüze yapılan derslere göre daha anlaşılır ve daha akılda kalıcı olmasıdır” (E-Ö88) cümleleriyle açıklamıştır.

Ayrıca, yaşam boyu öğrenme teması katılımcıların uzaktan eğitimi yaşam boyu öğrenme sürecinde bir fayda ya da potansiyel sağlayacağını düşünmektedirler. Örneğin bir katılımcı “uzaktan eğitim hayat gibidir çünkü hayatımız bize her şeyi öğretir” (E-Ö6) ifadesini kullanmıştır.

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim hakkındaki olumsuz metaforik algıları nasıldır?

Katılımcıların olumsuz metaforik algıları Tablo 3’de belirtilmiştir. İlgili kategori ve temalar altında katılımcılar tarafından toplam 124 olumsuz metaforun üretildiği belirlenmiştir. Buna göre; Duygu (n= 40) kategorisi altında “Yorucu”, “Adaptasyon”, “İlgisizlik”, “Zorunluluk” ve “Yalnızlık” temaları, Eğitim (n= 75) kategorisi altında “Asosyallik”, “Pasiflik”, “Etkileşimsizlik”, “Yetersizlik”, “Belirsizlik” ve “Faydasızlık” temaları ve son olarak Teknoloji kategorisinde (n = 9) “Teknik yetersizlik” ve “Eşitsizlik” temaları oluşturulmuştur.

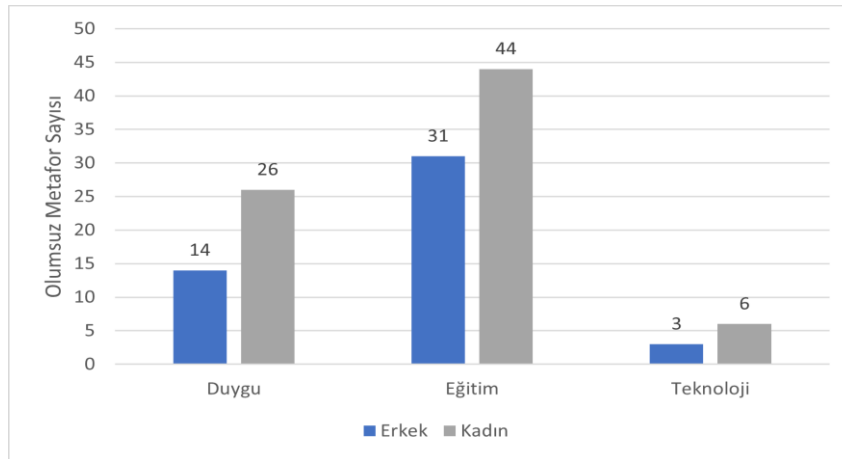
Tablo 3.

Uzaktan eğitime ilişkin olumsuz metaforlara bağlı kategori ve temalar. (Kalın yazılı metaforlar erkek katılımcıları temsil etmektedir.)

Kategori	Tema	n	%	Metafor
Duygu	Yorucu	9	32,26	Zorlayıcı bir oyun, yokuş çıkmak, toplumsal eşitsizlik, kaplumbağa, ışık görünmeyen tünel, ekşi elma, dost görünen düşman, buz pateni, ev yemeği
	Adaptasyon	11		Zaman kaybı, yelkovansız ve akrepsiz saat , verimsiz, tv programları, televizyondaki gereksiz filmler , karmaşık yol, izlediğim filmi beğenmemek, ekşi elma, altı delik bir kova , hurda araba , verimsiz
	İlgisizlik	5		Yok, sekte , meyve vermeyen bir ağaç, boş geçen bir gün , beden eğitimi dersi
	Zorunluluk	13		Formalite, formalite , video izlemek, uyuyan öğrenci , tv programları, sevmediğin bir işte çalışmak , kendini kandırmak , günümüzün çizgi filmleri, gölge, gölge , emeklilik , deney, bumerang
	Yalnızlık	2		Boş bir kağıt , Annesiz büyüyen çocuk
Eğitim	Asosyallik	9	60,48	Zor olan yol , zaman kaybı, kuşu kafese koymak, işkence , gübresiz ekin , engel, açıköğretim okumak (2), açıköğretim okumak
	Pasiflik	5		Zaman kaybı, yaşlılık , yarıda bırakılmış bir yolcu , verimsiz , sandalyesiz masa
	Etkileşimsizlik	28		Youtube dan video izlemek, yarım, yarım , yalnız, video izlemek (2), verimsiz (3) , verimsiz (3), uzak bir ülke, tren, pastanın sadece kokusunu almak , öğrencisiz sınıf, kuru toprak (2), fragman, eksik , duvara konuşmak (2), duvara konuşmak , divan şiir , dışardan sınıfı gözetlemek , boşluğa eğitim vermek, belgesel, video izlemek

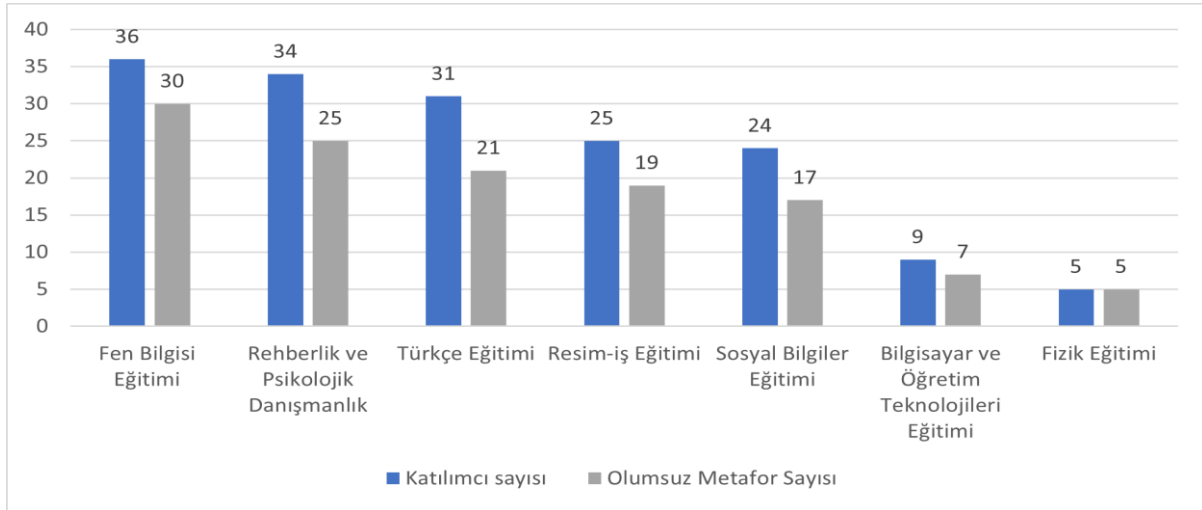
	Yetersizlik	25	Yetersiz, yarı eğitim, yapay çiçek, yağsız tuzsuz yemek, verimsiz bir araba motoru , verimsiz, uzaktan bir şehri gözlemlemek, uzak bir güzelliğe bakmak, tuşlu telefon, tren, teori, taraftarsız maç, susuz bitki , susamsız simit, parmaksız el, internetten dünyayı gezmek, güneş , el feneri (2), çorak bir tarım arazisi, geçmişe dönüş, son çare, gübresiz ekin , soyut kavram, sanal gerçek olmayan okul	
	Belirsizlik	3	Ekonomi, sürpriz , rüzgar	
	Faydasızlık	5	Adalet, boş şişe, Fenerbahçe , kışın klima, boş bir kağıt	
Teknoloji	Teknik yetersizlik	6	7,26	Verimsiz , verimsiz (2), uzak bir ülke, resim çizmek, hurda araba
	Eşitsizlik	3		
Toplam		124	100	Erkek: 48 Kadın: 76

Tablo 3'te belirtilen kalın ifadeli metaforlar erkek katılımcılar tarafından, diğerleri ise kadın katılımcılar tarafından üretilen metaforlardır. Buna göre, olumsuz metaforlar bölümünde erkeklerin (n=48) kadınlardan (n=76) sayıca daha az metafor oluşturdukları görülmüştür. Yine oransal değerlendirme yapıldığında erkeklerin %72,7'si, kadınların %77,6'sı uzaktan eğitime ilişkin olumsuz metafor üretmiştir.

Şekil 3. Cinsiyete göre olumsuz metaforların kategorilerde dağılımı grafiği

Olumsuz metaforlar cinsiyet değişkeni açısından kategorilere göre incelendiğinde ortaya çıkan bulgular Şekil 3'te sunulmuştur. Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri bakımından oluşan metaforlarda tüm kategorilerinde sayıca kadınların erkeklerden daha fazla metafor oluşturdukları görülmüştür.

Şekil 4. Bölümlere göre olumsuz metafor dağılım grafiği

Olumsuz metafor sayıları bölümler bazında değerlendirildiğinde, sayıca en fazla metaforu oluşturan bölüm Fen Bilgisi Eğitimi ve en az metaforu oluşturan bölüm ise Fizik Eğitimi olarak bulunmuştur. Ancak olumsuz metaforların bölümlere göre dağılımı bölüm katılım mevcudu ve bölümden üretilen metafor sayısı baz alındığında, oransal olarak; sırasıyla Fizik Eğitimi (%100), Fen Bilgisi Eğitimi (%83,3), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (%77,8), Resim-iş Eğitimi (%76), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (%73,5), Sosyal Bilgiler Eğitimi (%70,8) ve Türkçe Eğitimi (%67,7) şeklinde hesaplanmıştır. Olumsuz kategoriler başlıklar halinde sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

Duygu

Olumsuz metaforlar arasında ilk sırada duygu kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategori uzaktan eğitimle birlikte ortaya çıkan sosyal etkileşimsizlik ve bir yere kapanma duygusuna eşlik eden farklı duyguların öğrencilerde yansımalarına işaret etmektedir. Örneğin bu kategori altında oluşan “Yorucu” teması altında öğrenciler, bu sürecin kendilerinde oluşturduğu olumsuzluğu uzaktan eğitimin normal eğitime göre zorluğuna işaret ederek belirtmişlerdir. Bir öğrenci durumu “yokuş çıkmak” metaforu ile tanımlamış ve “*düz yolda yürümek kolaydır çaba sarf etmesek bile en azından durur ve sonra bir şekilde aynı yoldan devam edebiliriz ama yokuş yukarı çıkarken bir adım bile durmak (yani en ufak bir konuyu kaçırmak geride kalmak olarak görebiliriz) bizim dengemizi kaybedip yokuş aşağı düşmemize sebep olabilir.*” (K-Ö76) şeklinde açıklamıştır.

Ayrıca bu kategoride, katılımcılar eğitimde yeni normale adapte olma konusunda yaşadıkları zorlukları farklı metaforlarla dile getirmişlerdir. Bu metaforlar “adaptasyon” temasında toplanmıştır. Buna göre bir öğrenci adaptasyonu “ekşi elma” olarak niteleyerek “*uzun süre ekrana maruz kaldığımız için bir süre sonra ekşi bir tat vermeye, baş ağrısına, verimsizliğe yol açıyor, buna alışamıyorum*” (K-Ö93) diyerek uzaktan eğitimi olumsuz olarak farklı duygu durumlarıyla ilişkilendirmiştir. Bu kategori altında ortaya çıkan bir diğer tema ise “ilgisizlik” dir. Öğrenciler, uzaktan eğitimde çoğunlukla ekran başında kalmalarını derslere olan ilgisizliklerine bir temel oluşturmuşlardır. Bir öğrenci, “yok” metaforunu “*...benim online derslere karşı ilgim sıfır. Dersi dinlemek, ekran başında uyumamak için çoğu zaman zorluyorum kendimi.*” (E-Ö19) şeklinde açıklarak, süreçte yaşadığı duyguları ortaya koymuştur.

Bu kategoride ayrıca “zorunluluk” teması oluşturulmuştur. Bu tema bu kategori altında en çok öne çıkan temadır. Buna göre uzaktan eğitim, öğrenciler tarafından yeni normalin bir parçası olmasına karşın önceki duruma kıyasla yapılması gereken bir formalite olarak algılamışlardır. Bir öğrenci *“Uzaktan eğitim formalite gibidir. Çünkü öğretmen ve öğrenci arası iletişim yeterince sağlanamıyor. Öğretmenin aktardığı bilgilerin öğrenci tarafından alınıp alınmadığı görülemiyor. Uzaktan eğitim yalnızca adı olan bir uygulama”* (K-Ö44) şeklinde ifade ederek yaşadığı uzaktan eğitim deneyiminde eksik olan iletişimle bu eğitim modelinin yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

Yalnızlık bu kategori altında belirlenen son temadır. Buna göre yüksek öğretimde olmalarına karşın öğrenciler için uzaktan eğitim alıştıkları fiziksel ortamdaki onları koparan ve onları yalnızlık duygusuna iten bir araç gibi görülmüştür. Örneğin bir katılımcı durumu *“Annesiz büyüyen çocuk”* olarak niteleyip *“O çocuk gibi eksik ve korkulu”* (K-Ö175) olarak açıklamıştır. Ayrıca bir başka öğrenci, uzaktan eğitimi öğrenciye bir fayda sağlamayan ve öğretim sürecinde öğrenciyi yalnız bırakan bir sistem olarak açıklayıp *“boş bir kağıt”* (E-Ö16) metaforuna bu durumu yüklemiştir.

Eğitim

Yüksek öğretimde öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerine ilişkin olumsuz metaforlarından oluşturulan kategorilerden bir diğeri eğitimdir. Bu kategori altında ortaya çıkan ilk tema “asosyallık”tır. Öğrencilerin yaşadığı büyük handikaplarından biri uzaktan eğitim yoluyla aldıkları derslerin onları sosyal yapmasıdır. Bir öğrenci durumu *“kuşu kafese koymak”* metaforu ile açıklamış ve uzaktan eğitimin bilgi edinme ve sosyalleşme imkanlarını kısıtlamasını kafesteki bir kuş metaforu ile belirtmiştir (K-Ö153). Bu kategorideki bir diğer tema “pasiflik” olarak etiketlenmiştir. Buna göre, öğrenciler uzaktan eğitim yoluyla verilen derslerin onları pasif kıldığını belirtmiştir. Örneğin bir öğrenci, “yaşlılık” metaforuna yüklediği *“Uzaktan eğitimde yaşlı gibiydim belli bir süreden sonra sadece yürüyor hareket edip oturuyordum herhangi bir alanda kendimi belli edemiyordum”* (K-Ö55) cümleleriyle ifade etmiştir.

Bu kategori altında en çok öne çıkan temalardan biri “etkileşimsizlik” temasıdır. Öğrencilerin bir çoğu uzaktan eğitim ile verilen derslerin ekranda video izlemek şeklinde tanımlamış ve doğrudan bu şekilde metaforlara yer vermişlerdir. Örneğin “Youtube dan video izlemek”, “video izlemek” ve “video” bu metaforlardan bazılarıdır. Bir öğrenci, uzaktan eğitimin etkileşimsiz olmasına vurgu yapmak için *“Pastanın sadece kokusunu almak”* metaforunu kullanmış ve *“Uzaktan eğitim ile hiçbir deneyim yaşanmaz. Bir işi tam anlamıyla kavramak için o işin içine girmek lazım, etkileşim lazım tıpkı Barış Manço’yu televizyondan görmekle yakınına gidip sohbet etmenin bir olmadığı gibi”* (E-Ö41) şeklinde açıklamıştır. Bu kategoride öne çıkan bir diğer tema “yetersizlik” temasıdır. Bu temada öğrenciler uzaktan eğitimi görünüş olarak yeterli olsa da süreç ve içerikleri açısından yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durum bir öğrenci tarafından *“Sadece iletim var bence çoğu işlevi göremiyor ve de yapamıyor”* (K-Ö90) şeklinde ifade edip “tuşlu telefon” metaforu ile açıklamıştır.

Eğitim kategorisi altında ortaya çıkan diğer temalar, “Belirsizlik” ve “Faydasızlık”tır. Öğrencilerin bir kaçı uzaktan eğitim sürecini belirsizlikten doğan bir yaklaşım olarak görmüş ve sonucunda hiçbir fayda sağlamayacağını belirtmişlerdir. Örneğin bir öğrenci uzaktan eğitimi “Ekonomi” metaforuna yüklediği *“Ekonomisi gibidir çünkü gelecekte neyle karşı karşıya kalacağımızı bilmiyoruz. Belirsizliklerle dolu.”* (E-Ö103) cümlesiyle ifade etmiştir. Bir başka öğrenci ise uzaktan eğitim sürecinden fayda görmediğini “boş şişe” metaforu ile açıklamış ve durumu *“Bir şeyler anlamaya çalışıyoruz uzaktan eğitimde ama anlayamıyoruz. Boş şişe gibi bir şey var ama içi dolu değil bize anlatılıyor ama fayda etmiyor”* (E-Ö96) diyerek ortaya koymuştur.

Teknoloji

Bu kategori, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sahip oldukları teknolojik yeterliliklerin onların bilgi ve iletişim teknolojilerine erişiminde ortaya çıkan farkları vurgulamak için oluşturulmuştur. Temelde bu durum dijital bir bölünmeyi de temsil edebilir. Bu kategori altında iki tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki “teknik yetersizlik” temasıdır. Buna göre öğrenciler den biri yüksek öğretimde uzaktan eğitimi “resim çizmek” metaforu ile tanımlamış ve “*resim çizmek gibidir çünkü elinizde bir yeteneğiniz olabilir ama bu yeterli değildir. Bunun için gerekli olan bazı şartların uygun olması ve ekipman yeterliliği gereklidir. Kalem, boya, tuval gibi*” (E-Ö12) cümlesiyle betimlenmiştir. Bu kategori altında yer alan bir diğer tema “eşitsizlik” temasıdır. Bu tema pandemi sonrası ve sonrasında uygulanan uzaktan eğitimin, eğitimde fırsat eşitliği sağlama gibi uzaktan eğitimin temel prensiplerinden biri sayılan bir konuda öğrenciler tarafından olumsuz olarak dile getirilmesiyle oluşturulmuştur. Buna göre, bir öğrenci “*toplumsal eşitsizlik gibidir çünkü günümüz şartlarında bireylerin eşit olmadığı gibi her bir öğrencinin de uzaktan eğitimde derslere katılım olanağı kısıtlı olabilir ya da hiç olmayabilir.*” (K-Ö217) diyerek var olan durumun yarattığı olumsuzluğa işaret etmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde, yeni normal dönemde uzaktan eğitimle verilen “Bilişim Teknolojileri” dersine katılan öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarını inceleme amacıyla yürütülen bu çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak araştırma soruları kapsamında ulaşılan sonuçlar ve bunlara yönelik tartışmalara değinilmiştir. Buna göre;

Birinci araştırma sorusu kapsamında çalışmaya katılan öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik oluşturdukları olumsuz metafor sayısı 124 iken olumlu metafor sayısının 40 olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışma grubundaki katılımcıların yeni normal süreçte uzaktan eğitime yönelik algılarının olumsuz yönde olduğu söylenebilir. Sonsel ve Ömür (2021), çalışmalarında öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarının pandemi sonrasında da oldukça olumsuz bir görünüm sergilediğini belirtmişlerdir. Bu nedenle bu çalışmada ortaya çıkan sonuç ilgili çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir. Benzer şekilde pandemi sürecinde yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde Bozdağ ve Dinç (2020)’in, Öztürk, Kırıcı ve Turan (2021)’in, Süzük ve Akıncı (2022)’nin, Kaleli Yılmaz ve Sönmez (2022)’in öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarda adayların uzaktan eğitime yönelik negatif algılarının daha fazla olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bozkurt (2020a, 2020b), çalışmalarında uzaktan eğitimde öz-yönelimli ve öz-yönetimli öğrenme becerilerinin gerekliliğini vurgulamıştır. Uşun (2006), bu becerilerle ilgili yeterli deneyimi olmayan öğrenciler için uzaktan eğitimin istenilen nitelikte etkili olmayacağını belirtmiştir. Fidan (2017) doğrudan uzaktan eğitime kayıtlanan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algılarının sadece zorunlu dersleri uzaktan eğitimle alan öğrencilere oranla daha olumlu olduğunu ve zorunlu dersleri uzaktan eğitimle alan öğrencilerin daha olumsuz tutum ve metafor geliştirdiklerini belirtmiştir. Bu çalışmada çıkan sonucun da bu ifadeyi destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Ayrıca mevcut çalışmada ortaya çıkan olumsuz metaforlar kategorilerinden olan duygu kategorisi altındaki “yorucu” ve “adaptasyon” temaları altında katılımcıların uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre daha zorlayıcı olduğunu ve bu sürece adaptasyon sağlamada zorlandıklarını belirttikleri görülmüştür. Nitekim yine bu çalışmanın bulgularındaki olumlu metaforlar kategorilerinden olan psikolojik hazırlık kategorisi altındaki ilgi ve motivasyon, dikkat ve kendini geliştirme temalarındaki katılımcı açıklamalarından, sürecin farklı bir yapıda olduğunu ve bu sürece uyum sağlamak için odaklanılması ve ön hazırlık yapılması gerektiğini, bunların yapıldığı takdirde uzaktan eğitimin faydalı ve eğlenceli olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bu noktadan yola çıkarak, derse kayıtlanan katılımcıların uzaktan eğitime kendi seçimleriyle dahil

olmalarını, K12 düzeyinden yeni ayrılmış ve üniversite düzeyindeki eğitime henüz başlamış olmalarından kaynaklı öğrenme sorumluluğunu üstlenme konusunda yeterince deneyimlenememiş olmaları nedeniyle (Bozkurt, 2020a, 2020b) belirtilen noktalarda kendilerini yeterli hissetmedikleri belirtilebilir. Bu durumun pandemi dönemindeki acil uzaktan eğitime yönelik öğretmen adaylarının olumsuz algılarının yeni normal süreçte gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde devam ediyor görünmesinin bir nedeni olabileceği söylenebilir. Bununla birlikte pandemi döneminde de olsa alan yazında bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmeyen ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecine yönelik algılarını olumlu veya nötr düzeyde bulan çalışmalara da rastlanmıştır (Ayyıldız ve Yılmaz, 2021; Kan ve Özmen 2021).

Araştırma bulgularında ortaya konan olumlu metaforlara ilişkin olarak, “Psikolojik hazırlık” kategorisinde “İlgi ve motivasyon”, “Dikkat” ve “Kendini geliştirme”, “Eğitim” kategorisinde “Gelecek” ve “Sürdürülebilirlik”, “Fayda” kategorisinde “Destekleyici” ve “Zaman ve mekandan bağımsızlık”; Teknoloji kategorisinde “Esneklik”, “Bilgiye Erişim” ve “Potansiyel” ve “Öğrenme Yöntemi” kategorisinde “Kalıcı”, “Yaşam boyu öğrenme” ve “Kişiyeye özel” temaları olmak üzere beş kategori altında toplam 13 tema ortaya çıkmıştır. Zaman ve mekandan bağımsızlık, bilgiye erişim ve kalıcılık temalarının Süzük ve Akıncı (2022)’nin çalışmalarında belirttikleri olumlu metaforlarda en yoğun ifade edilen metaforlarla örtüştüğü görülmektedir. Araştırmacılar çalışmalarında, öğretmen adaylarına tekrar izleme ve zaman-mekân esnekliği sunma ve öğrenmelerini destekleme yönünde olumlu metaforların oluşturulduğunu belirtmişlerdir. Zaman ve mekandan bağımsızlık Kaleli Yılmaz ve Güven (2015)’in çalışmalarında da ortaya çıkan olumlu metaforlar arasında yer almaktadır. Fayda kategorisi altındaki temaların Öztürk, Kırıcı ve Turan (2021)’in çalışmalarında az sayıda ortaya çıkan “faydalı bir yapı” kategorisiyle benzer özellikte olduğu görülmüştür. Atik (2020)’in çalışmasında vurgulanan; bireysel öğrenme, bağımsız öğrenme, esneklik, destekleyici, erişilebilirlik, zamandan ve mekandan bağımsız olma gibi olumlu metaforlar ve bunlara ait temaların bu çalışmada ortaya çıkan temalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Kan ve Özmen (2021) in çalışmalarında ortaya çıkan; bireysellik, devamlılık, yaşam boyu öğrenme, erişilen bilgi çeşitliliği, erişilebilirlik, gerekli ve destekleyici temaları yine bu çalışmada ortaya konan olumlu temalarla uyum içindedir. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan metaforlarla ve yukarıda değinilen benzer sonuçlarla, öğretmen adaylarının kendi öğrenme sorumluluklarını yerine getirmeleri durumunda uzaktan eğitimin kendilerine katkı sağlayacağını düşündükleri, uzaktan eğitimin öğrenilenlerin istedikleri an ve yerde tekrar edilebilmesi ve bireysel öğrenme durumlarına göre istedikleri kadar yeniden ele alınabilmesi imkanı sağladığını ve bunun öğrenmelerini destekleyip kalıcı hale getirdiğini belirttikleri görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında, öğretmen adaylarının bu yöntemle öğrenmekten çok öğrenilenlerin desteklenmesi bağlamında olumlu algılara sahip oldukları söylenebilir. Nitekim, Kaleli Yılmaz ve Güven (2015) in çalışmalarında ortaya koydukları olumlu metafor üreten öğrencilerin senkron derslerden çok asenkron dersleri dikkate aldıkları sonucu da bunu destekler niteliktedir.

Çalışmanın bulgularında yer alan olumsuz metaforlara ilişkin olarak, “Duygu” kategorisinde “Yorucu”, “Adaptasyon”, “İlgisizlik”, “Zorunluluk” ve “Yalnızlık”, “Eğitim” kategorisinde “Asosyallik”, “Pasiflik”, “Etkileşimsizlik”, “Yetersizlik”, “Belirsizlik” ve “Faydasızlık” ve “Teknoloji” kategorisinde “Teknik yetersizlik” ve “Eşitsizlik” temaları olmak üzere 3 kategori altında toplam 13 tema oluşturulmuştur. Süzük ve Akıncı (2022)’nin çalışmalarında ortaya konan olumsuz metaforlardan oluşan kategorilerdeki en yoğun ifadelerin tek yönlü anlatım, öğrencinin pasifliği ve yetersizlik (öğrenme ve etkileşim) olduğu belirtilmiştir. Çalışmadaki etkileşimsizlik, pasiflik ve yetersizlik temalarının bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Ayyıldız ve Yılmaz (2021)’in çalışmalarında ortaya çıkan yetersizlik ve sosyal çevre kategorilerinde öğretmen adaylarının uzaktan eğitimdeki öğrenme içeriklerinin yetersiz kaldığını ve bu eğitim sürecinde sanal ortamdaki derste birçok kişinin bulunmasına karşın kendilerini ıssız bir adada gibi hissettiklerini vurgulamışlardır. Bu çalışmada ortaya çıkan yetersizlik, asosyallik, etkileşimsizlik temaları bu anlamda söz edilen çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Kaleli Yılmaz ve Güven (2015) çalışmalarında, öğretmen

adaylarının oluşturdıkları metaforların büyük bir bölümünde uzaktan eğitimin verimsiz, sıkıcı, etkileşimsiz ve duygusuz bir eğitim yöntemi olarak nitelendirildiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın yetersizlik, asosyallik, pasiflik, etkileşimsizlik ve faydasızlık temalarının yine bu sonuçlarla uyumlu olduğu görülmektedir. Öztürk, Kırıcı ve Turan (2021), olumsuz metaforlardan oluşan kategorilerdeki metaforları frekanslarına göre sıraya koyduklarında; verimsiz bir yapı, etkileşimsiz bir yapı, eksik bir yapı, sistemleşmemiş bir yapı, fırsat eşitsizliği sonucu elde edilmiştir. Bu araştırmada da etkileşimsizlik ve yetersizlik en yüksek frekanslı temalar olarak belirlenmiştir. Bunları daha düşük frekanslarda belirsizlik ve eşitsizlik temaları izlemiştir. Bu anlamda sadece içerik örtüşmesiyle kalmayıp oransal benzerlik açısından da çalışmaların sonuçlarının birbirlerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Benzer sonuca Atik (2020)'in çalışmasında rastlanmıştır. Araştırmacının belirttiği iletişim teması altında öğrencilerin büyük bir oranda olumsuz metafor ürettikleri görülmüştür. Atik (2020), aynı zamanda duyuşsal teması altında katılımcıların memnuniyetsizliklerine değinerek bunun aday metaforlarına göre, uzaktan eğitimin keyif vermemesinden, uzun süre bilgisayar başında kalmaktan ve uzaktan eğitimin yararsız görülmesinden kaynaklandığını vurgulamıştır. Aynı çalışmada üretilen diğer bir olumsuz metafor türünün yaşanan teknolojik sorunlardan kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu açılarından da mevcut çalışmanın sonuçları bu çalışmanın sonuçlarına benzer yapıdadır. Sonsel ve Ömür (2021), öğretmen adaylarının olumsuz metaforlarının büyük bir oranda toplandığı işkence teması altında öğrencilerin uzaktan eğitime inanmadıklarını ve zorunlu olarak katıldıklarını belirttikleri görüşmüştür. Araştırmada ortaya çıkan faydasızlık ve zorunluluk temalarının bu anlamda benzer sonuçları ortaya koyduğu söylenebilir. Kaleli Yılmaz ve Sönmez (2022) in çalışmalarında eğitimsel süreç kategorisi altındaki verimsizlik, eksiklik ve eşitsizlik temaları ve duygular kategorisi altındaki yalnızlık, ilgisizlik, mutsuzluk, motivasyon eksikliği temalarının oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmadaki metaforlardan elde edilen kategori ve temaların bu çalışmayla uyum içinde olduğu görülmektedir. Kan ve Özmen (2021) çalışmalarında en çok olumsuz metafor yetersizlik ve verimsizlik kategorisi altında yer almıştır. Diğer olumsuz metafor kümelenmesi de karmaşıklık ve belirsizlik kategorisi altında oluşmuştur. Mevcut araştırmada oluşan eğitim kategorisi altındaki temalar bu çalışmayla benzerlik göstermektedir. Araştırmanın ve alan yazın sonuçları değerlendirildiğinde, öğrencilerin daha çok uzaktan eğitimin iletişim ve etkileşim boyutunda olumsuz algıya sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuç pandemi öncesi ve sonrası yapılan bir çok çalışmada rastlanan ortak bir bulgu olarak görülmektedir. Bununla birlikte ortaya konan en belirgin diğer bir olumsuz algı ise uzaktan eğitimin öğrenme-öğretme sürecindeki verimsizliği ve etkisizliğine yöneliktir. Bu sonucun yine öğretmen adaylarının uzaktan eğitime hazır bulunuşluklarındaki eksiklikten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında elde edilen bulgular incelenerek katılımcı öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik metaforik algılarının cinsiyetlerine göre nasıl oluştuğu sunucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan görüldüğü üzere, çalışmaya katılan kadın öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik ürettikleri olumlu metafor oranının erkek öğretmen adaylarına oranla düşük, olumsuz metafor oranlarının ise erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca dayanarak çalışmada, kadın öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik metaforik algılarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitime yönelik katılımcı algılarının inceleyen çalışmalar incelendiğinde, Akpolat (2021), Alan, Biçer ve Can (2020), Buluk ve Eşitti (2020) ve Başar, Arslan, Günsel ve Akpınar (2019) çalışmalarında erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla uzaktan eğitime yönelik daha olumlu algılara sahip olduklarını vurgulamışlardır. Dolayısıyla mevcut araştırmanın sonucu bu çalışmalarla uyum göstermektedir. Alan yazında araştırmanın ortaya koyduğu bu sonuçla örtüşmeyen çalışmalar da mevcuttur. Ayyıldız ve Yılmaz (2021), Güngör (2021), Kaynar, Kurnaz, Doğrukök ve Barışık (2020), Fidan (2017) ve Ateş ve Altun (2008)'un çalışmalarında bu açıdan katılımcılar arasında cinsiyete göre bir farklılık bulunmazken, Bektaş ve Karaoğulları (2021) çalışmalarında kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla bir miktar fazla olumlu algılara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Zhou ve Xu (2007) çalışmalarında kadınların başkalarıyla etkileşimle teknolojiyi öğrenebildiklerini belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitimde diğerleriyle etkileşimi kısıtlanan kadın katılımcıların bu açıdan karşılaştıkları olumsuzluğun uzaktan eğitime yönelik olumsuz algı geliştirmelerine neden olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın üçüncü sorusunda öğretmen adaylarının bölümleri bakımından metaforik algılarında dağılımının incelenmesi amaçlanmıştır. Olumlu metaforların bölümlere dağılımı oransal olarak incelendiğinde en yüksek oranda olumlu metafor üreten bölümden başlayarak en düşük orana doğru sırasıyla; Türkçe Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Resim-iş Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Fen Bilgisi Eğitimi ve Fizik Eğitimi şeklinde bir sıralama sonucuna ulaşılmıştır. Bu sıralamanın tersine de olumsuz metaforlara yönelik elde edilen bulgulardan ulaşılmıştır. Başar, Arslan, Günsel ve Akpınar (2019) çalışmalarında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algılarının Fen Bilgisi Eğitimi öğretmen adaylarının algılarından daha olumlu olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu anlamda mevcut çalışmanın sonucu bu çalışma sonucuyla örtüşmektedir. Alakoç (2002)'un çalışmasındaki bulgulara göre sözel derslerin uygulamalı derslere kıyasla uzaktan eğitimle verilmeye daha uygun görüldüğü belirtilmiştir. Bu çalışmada ortaya çıkan sıralamadaki sonuç da bu görüşü destekler nitelikte ortaya çıkmıştır. Sıralamaya göre en yüksek oranlı olumlu metafor geliştiren bölümlerin sözel ağırlıklı bölümler olduğu, en düşük oranlı bölümlerin ise laboratuvar (fizik, fen, bilgisayar) uygulaması ve işlik/atölye (resim) çalışması gibi etkinliklerin programlarında yer aldığı uygulamalı bölümler olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmada ortaya çıkan sonuçlara dayanılarak; uzaktan eğitimle verilmesi karar alınan dersler için, uzaktan ve yüz yüze dersler olarak öğrencilere seçim hakkı tanınmasının kendi öğrenme sorumluluğunun bilincinde olan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelmelerine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu durumda seçimle uzaktan eğitime katılan öğrencilerin algılarının da olumlu yönde gelişmesi sağlanabilir.

Bununla birlikte uzaktan eğitime katılan öğrencilerin uzaktan eğitimin yapısı ve işleyişi konusunda bilgilendirilmesi onların hazır bulunuşluklarını artırabilir.

Benzer çalışmaların özellikle farklı sınıf düzeylerinde verilen ortak zorunlu derslerde de gerçekleştirilmesinin öğrencilerin üniversite ortamında öğrenme deneyimlerinin algılarına etkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B. (2020, Temmuz 7). *Yüksek Öğretim Kurulu Uzaktan Eğitim ve Kalite Güvencesi*. 10.30.2022 tarihinde Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim sitesi: <https://portal.yokak.gov.tr/makale/pandemi-doneminde-uzaktan-egitim/#gecici-bir-cozum-olarak-acil-uzaktan-ogretim-emergency-remote-teaching-auo-ert> adresinden alındı.
- Akpolat, T. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 497-522. doi: 10.30964/auebfd.822101
- Alakoç, Z. (2002). Genel olarak uzaktan öğretim ve konuya öğretim üyelerinin bakış açıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 403-413.
- Alan, Y., Biçer, N. ve Can, F. (2020). Perspectives of pre-service teachers on distance education: Covid-19 process. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(5), 1972-1984. <https://doi.org/10.24205/03276716.2020.1193> adresinden alındı.
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2014). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374.
- Ateş, A. ve Altun, E. (2008). Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Atik, A. D. (2020). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı: Bir Metafor Analizi. *International Journal of Scholars in Education*, 3(2), 148-170. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ueader/issue/59308/799984> adresinden alındı.
- Ayyıldız, P. ve Yılmaz, A. (2021). Putting Things in Perspective: The COVID-19 Pandemic Period, Distance Education and Beyond. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(6), 1631-1650. doi:10.18506/anemon.946037
- Başar, M., Arslan, S., Günsel, E. ve Akpınar, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 3(2), 14-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jmse/issue/45032/555407> adresinden alındı.
- Bekdaş, M. ve Karaoğulları, N. (2021). Ortaokul düzeyindeki öğrencilerin Pandemi sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 5(2), 161-178. <https://doi.org/10.32433/eje.902102>
- Bozdağ, B. ve Dinç, F. (2020). The Perceptions Of Physical Education Teacher Candidates Towards The Concept Of Distance Education In The Covid-19 Process: A Metaphor Study. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 11, 1954-1980.
- Bozkurt, A. (2020a). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23. doi:10.29065/usakead.777652.
- Bozkurt, A. (2020b). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3), 112-142.
- Buluk, B. ve Eşitti, B. (2020). Evaluation of distance learning by tourism undergraduate students in the process of coronavirus. *Journal of Awareness*, 5(3), 285-298.
- Canbazoğlu Bilici, S. (2019). Örneklemeye Yöntemleri. H. Özmen, & O. Karamustafaoğlu içinde, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (s. 55-80). Ankara: Pegem Akademi.
- Cantürk, G. ve Cantürk, A. (2021). İngilizce öğretmenlerinin Covid-19 küresel salgını sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim deneyimleriyle ilgili görüşlerinin metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 3(1), 1-37.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.

- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative and mixed methods approaches*. London and Thousand Oaks: Sage Publications.
- Çakır, E. ve Er, E. (2022) Uzaktan eğitime yönelik ortaokul öğrencilerinin görüşlerinin metaforik olarak incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 162-175.
- Deacon, S. A. (2000). Creativity within qualitative research on families: New ideas for old methods. *The Qualitative Report*, 4(3), 1-11. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2000.2077> adresinden alındı.
- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 1-15. doi: 10.19160/ijer.786303
- Demirkaynak, K., Kaba, S. ve Ürey, M. (2022). Öğretmenlerin acil uzaktan eğitim kavramına ilişkin metaforik algıları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(2) , 905-927. doi: 10.15869/itobiad.933470
- Elkatmış, M. ve Tanık, M. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin metaforik algıları “Kırıkkale Üniversitesi örneği”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 219-238.
- Fidan, M. (2017). Metaphors of Blended Learning'Students Regarding the Concept of Distance Education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(1), 276 - 291.
- Güngör, A. (2021). Yükseköğretim Öğrencilerinin 'Uzaktan Eğitim' Kavramına İlişkin Metaforik Algıları: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği. *Eskiyeni*, 45, 693-717. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.945841>
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y. ve Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. ve Bond, A. (2020, Mart 27). *The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning*. 09 05, 2022 tarihinde Educause Review sitesi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning> adresinden alındı
- Kaleli Yılmaz, G. ve Güven, B. (2015). Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 6(2), 299-322. doi: 10.16949/turcomat.75936
- Kaleli Yılmaz, G. ve Sönmez, D. (2022). Determining the Perceptions of Pre-Service Mathematics Teachers towards Mathematics Education through Visual Metaphors in the Covid-19 Process. *Shanlax International Journal of Education*, 10(2), 18-28. <https://doi.org/10.34293/education.v10i2.4754>
- Kan, A. Ü. ve Özmen, E. (2021). Metaphoric Perceptions of Pre-Service Teacher on Distance Education During the Covid-19 Pandemic. *Journal of History School*, 51, 1085-1118.
- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B. ve Barışık, C. Ş. (2020). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(7), 3269-3292. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44486> adresinden alındı.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication
- Moore, M. G., ve Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning* (3. baskı). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Morgan, H. (2020). Best practices for implementing remote learning during a pandemic. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 93(3), 135-141. <https://doi.org/10.1080/00098655.2020.1751480>
- Öztürk, H., Kırıcı, A. ve Turan, L. (2021). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim neye benziyor? Öğretmen adaylarının algıları. *Studies in Educational Research and Development*, 5(2), 85-110.

- Saban, A. (2006). Functions of Metaphor in Teaching and Teacher Education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315, doi: 10.1080/10476210601017386
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sağlamel, H. ve Erbay Çetinkaya, Ş. (2022). Unraveling college students' conceptualisation of emergency remote teaching: A metaphor analysis. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 5(3), 481-499.
- Schmitt, R. (2005). Systematic metaphor analysis as a method of qualitative research. *The Qualitative Report*, 10(2), 358-394.
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296.
- Sonsel, Ö. B. ve Ömur, Ö. (2021). Post Covid-19 Metaphoric Perceptions of Preservice Music Teachers on the Concepts of "Distance Education, Home, Graduation, University and Future". *World Journal of Education*, 11(5), 1-16. doi:10.5430/wje.v11n5p1
- Süzük, E. ve Akıncı, T. (2022). Öğretmen Adaylarının Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çevrimiçi Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi: Bir Metafor Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 56, 209-232. doi: 10.15285/maruaebd.1090805
- Telli, S. G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1) , 25-34 . doi: 10.32329/uad.711110
- Topalsan Kınık, A. ve Demir, Ş. (2022). Examining Gifted Students' Perceptions about COVID-19 and Distance Education Through Metaphors. *Kastamonu Education Journal*, 30(3), 512-519. doi: 10.24106/kefdergi.814687
- Topkaya, Ö., Benli, A. ve Cerev, G. (2021). Online Distance Learning During Covid-19 Pandemic: An Empirical Analysis Over the Students' Opinions. *Journal of Economy Culture and Society*, 64, 207-231. <https://doi.org/10.26650/JECS2021-862821>
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim (1. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2021). Metaphorical perceptions about being a teacher in Turkey during the Pandemic period. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(Special Issue), 67-82. <https://dx.doi.org/10.52380/ijpes.2021.8.4.653>
- YÖK (2020a, Mart 18). YÖK Başkanı Saraç Üniversitelerde Verilecek Olan Uzaktan Eğitime İlişkin Açıklama Yaptı. 10 05, 2022 tarihinde Covid-19 Bilgilendirme sitesi: <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf> adresinden alındı
- YÖK (2020b, Temmuz 30). YÖK "Küresel Salgında Yeni Normalleşme Süreci" Rehberini Yayımladı. 10 05, 2022 tarihinde Covid-19 Bilgilendirme sitesi: <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/27-kuresel-salginda-yeni-normallesme-sureci-rehberi-yayimlandi.pdf> adresinden alındı
- Zhou, G. ve Xu, J. (2007). Adoption of educational technology: How does gender matter? *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 19(2), 140–153.